

EZOTERICKÁ KOZMOLÓGIA

RUDOLF STEINER

GA 94

I. Zrodenie rozumu a poslanie kresťanstva

25. mája 1906, Paríž

Len nedávno boli pravdy okultizmu predmetom verejných prednášok. Predtým boli tieto pravdy odhalené iba v tajných spoločnostiach tým, ktorí prešli určitým stupňom zasvätenia a prisahali, že budú dodržiavať zákony Rádu počas celého svojho života. Dnes človek vstupuje do veľmi kritického obdobia. Okultné pravdy sa začínajú odhaľovať verejnosti. O približne dvadsať rokov už bude určitý počet z nich všeobecne známy. Prečo je toto? Dôvodom je, že ľudstvo vstupuje do novej fázy, ktorú má táto prednáška vysvetliť.

V stredoveku boli v rosekruciánskom hnutí známe okultné pravdy. Ale vždy, keď unikli, boli buď nepochopené, alebo skreslené. V osemnástom storočí vstúpili do fázy veľkého diletantizmu a šarlatánstva a na začiatku devätnásteho storočia ich fyzikálne vedy úplne odsunuli do úzadia. Až v dnešnej dobe sa začínajú znovu objavovať a v nasledujúcich storočiach budú hrať dôležitú úlohu vo vývoji ľudstva. Aby sme to pochopili, musíme sa pozrieť na storočia pred príchodom kresťanstva a sledovať pokrok, ktorý sa dosiahol.

Na to, aby sme si uvedomili rozdiel medzi človekom predkresťanských čias a človekom dneška, nie sú potrebné žiadne veľmi hlboké znalosti. Hoci jeho vedecké poznatky boli oveľa menšie, človek starých čias mal hlbšie city a intuíciu. Žil viac vo

svete mimo – ktorý aj vnímal – než vo svete zmyslov. Niektorí vstúpili do priamej a skutočnej komunikácie s astrálnym a duchovným svetom. V stredoveku, keď pozemská existencia nebola v žiadnom prípade pohodlná, žil človek stále s hlavou v nebesiach. Je pravda, že stredoveké mestá boli trochu primitívne, ale oveľa pravdivejšie reprezentovali vnútorný svet človeka ako dnešné mestá. Nielen katedrály, ale aj domy a verandy so svojimi symbolmi pripomínali ľuďom ich vieru, vnútorné pocity, túžby a domov ich duše. Dnes už vieme o mnohých veciach a vzťahy medzi ľudskými bytosťami sa donekonečna znásobili. Ale žijeme v mestách, ktoré sú ako ohlušujúce továrne v hrozných Babels, kde nám nič nepripomína náš vnútorný svet. Naše spojenie s týmto vnútorným svetom nie je cez kontempláciu, ale cez knihy. Prešli sme od intuície k intelektualizmu.

Aby sme našli pôvod prúdu intelektualizmu, musíme ísť ďalej ako do stredoveku. Epocha zrodu ľudského intelektu, obdobie, kedy k tejto premene došlo, leží asi tisíc rokov pred kresťanskou epochou. Je to epocha Tálesa, Pytagora, Budhu. Vtedy sa po prvý raz objavila filozofia a veda, teda pravda prezentovaná rozumu vo forme logiky. Pred týmto vekom sa pravda prezentovala vo forme náboženstva, zjavenia prijatého učiteľmi a prijatého masami. V našich časoch pravda prechádza do individuálnej inteligencie a dá sa dokázať argumentom, chcela by si pristihnúť vlastné krídla. Čo sa stalo vo vnútornej prirodzenosti človeka na ospravedlnenie tohto prechodu jeho vedomia z jednej roviny do druhej, z roviny intuície do roviny logiky? Tu sa dotýkame jedného zo základných zákonov histórie – zákona, ktorý už súčasné myslenie neuznáva. Je to toto: *Ľudstvo sa vyvíja spôsobom, ktorý umožňuje, aby sa rôzne prvky a princípy ľudského bytia rozvíjali a rozvíjali v postupných etapách. Aké sú tieto zásady?*

Po prvé, človek má *fyzické telo* spoločné s minerálnou ríšou. Celý minerálny svet sa opäť nachádza v chémii tela. Má *éterické telo*, čo je, správne povedané, životne dôležitý princíp v ňom. Toto

éterické telo má spoločné s rastlinami. Tento princíp vyvoláva proces výživy a sily rastu a reprodukcie. Človek má tiež *astrálne telo* , v ktorom sa roznečujú city a city, sila radosti a utrpenia. So zvieratami má spoločné astrálne telo.

Napokon je v človeku princíp, o ktorom nemožno hovoriť ako o tele. Je to jeho najvnútornejšia podstata, ktorá ho odlišuje od všetkých ostatných entít, minerálov, rastlín a zvierat. Je to *ja* , duša, božská iskra. Hinduisti o ňom hovorili ako o *Manas* ; Rosikruciani ako „ *nevyjadrení* “. Telo je v skutočnosti len časťou iného tela, ale ja, „ja“ človeka existuje samo o sebe a samo o sebe – „ja som ja“. Tento princíp ostatní oslovujú ako „ty“ alebo „ty“; nemožno ho zamieňať s ničím iným vo vesmíre. Na základe tohto nevysloviteľného, nekomunikovateľného ja sa človek povyšuje nad všetky stvorené veci Zeme, nad zvieratá, ba nad všetko stvorenie. A len prostredníctvom tohto princípu môže komunikovať s Nekonečným Ja, s Bohom. To je dôvod, prečo v istých určitých časoch povedal hierofant v starovekých hebrejských svätyniach veľkňazovi: Shem-Ham-Phores, čo znamená: Aké je jeho meno (meno Boha)? He-Vo-He, alebo – jedným slovom – Jev alebo Joph, čo znamená Boh, Príroda, Človek; alebo opäť, nevysloviteľné „ja“ človeka, ktoré je ľudské aj božské.

Tieto princípy bytia človeka boli stanovené v odľahlých vekoch jeho rozsiahleho evolučného cyklu – ale rozvíjajú sa len pomaly, jeden po druhom.

Osobitným poslaním obdobia, ktoré sa začalo asi tisíc rokov pred kresťanskou érou, bolo rozvíjať ľudské ego v intelektuálnom zmysle. Ale nad intelektuálnou rovínou je rovina Ducha. Je to svet Ducha, do ktorého človek v budúcnosti storočiach dospeje a do ktorého sa bude uberať odteraz. Zárodok tohto budúceho vývoja vhodil do sveta Kristus a pravé kresťanstvo.

Predtým, ako budeme hovoriť o tomto svete Ducha, musíme pochopiť jednu zo síl, pomocou ktorých ľudstvo *hromadne* prešlo z

astrálnej do intelektuálnej roviny. Bolo to na základe *nového druhu manželstva*. V dávnych dobách sa manželstvá uzatvárali v lone toho istého kmeňa alebo toho istého klanu – čo bolo len rozšírením rodiny. Niekedy sa bratia a sestry naozaj vzali. Neskôr muži hľadali svoje manželky mimo klanu, kmeňa, občianskej komunity. Milovaný sa stal cudzincom, neznámym. Láska – ktorá bola v dávnych dobách len prirodzenou a spoločenskou funkciou – sa stala osobnou túžbou a manželstvo vecou slobodnej voľby. Naznačujú to niektoré grécke mýty, ako napríklad mýtus o znásilnení Heleny a opäť škandinávске a germánske mýty o Sigurdovi a Gudrunovi. Láska sa stáva dobrodružstvom, žena dobytím z diaľky.

Táto zmena z patriarchálneho manželstva na slobodné manželstvo zodpovedá novému rozvoju intelektuálnych schopností človeka, Ega. Nastáva dočasné zatmenie astrálnych schopností videnia a sily čítania priamo v astrálnom a duchovnom svete – schopností, ktoré sú v bežnej reči zahrnuté pod názvom *inšpirácia*.

Vráťme sa teraz ku kresťanstvu. Bratstvo človeka a kult jediného Boha sú určite jeho črtami, ale predstavujú len vonkajší, sociálny aspekt, nie vnútornú, duchovnú realitu. Novým, tajomným a transcendentálnym prvkom v kresťanstve je to, že vytvára božskú Lásku, silu, ktorá premieňa človeka zvnútra, kvas, ktorým povznáša celý svet. Kristus prišiel povedať: „Ak neopustíš matku, manželku a svoje telo, nemôžeš byť mojím učeníkom“

To neznamena zastavenie prirodzených väzieb. Láska presahuje hranice rodiny ku všetkým ľudským bytostiam a mení sa na oživujúcu, tvorivú, premieňajúcu silu.

Táto láska bola základným princípom rosekručiánskeho myslenia, ale vonkajší svet ju nikdy nepochopil. Je predurčený zmeniť samotnú podstatu každého náboženstva, všetkých kultov, celej vedy.

Pokrok ľudstva je od nevedomej spirituality (predkresťanská), cez intelektualizmus (súčasná doba), k *vedomej* spiritualite, kde sa astrálne a intelektuálne schopnosti opäť spájajú a stávajú sa dynamickými prostredníctvom sily Ducha lásky, božskej a ľudskej. V tomto zmysle bude mať teológia tendenciu stať sa teozofiou. Čo je vlastne teológia? Poznanie Boha vnútené zvonku vo forme dogiem, ako druh nadprirodzenej logiky. A čo je teozofia? Poznanie Boha, ktoré kvitne ako kvet v hĺbke individuálnej duše. Boh, ktorý zmizol zo sveta, sa znovuzrodil v hĺbke ľudského srdca.

V rosenkruciánskom zmysle je kresťanstvo zároveň najvyšším rozvojom individuálnej slobody a univerzálneho náboženstva. Existuje spoločenstvo slobodných duší. Tyrania dogiem je nahradená žiarou božskej Múdrosti, zahŕňajúcej inteligenciu, lásku a činy.

Veda, ktorá z toho vzniká, sa nedá merať silou abstraktného uvažovania, ale silou priviesť duše k rozkvetu a plodeniu. To je rozdiel medzi „Logiou“ a „Sophiou“, medzi vedou a božskou Múdroťou, medzi teológiou a teozofiou.

V tomto zmysle je Kristus centrom ezoterickej evolúcie Západu. Niektorí moderní teológovia – predovšetkým v Nemecku – sa snažili predstaviť Krista ako jednoduchú, naivnú ľudskú bytosť. Toto je hrozná chyba. Žije v ňom najvznešenejšie vedomie, najhlbšia Múdroosť, ako aj najbožšia Láska. Ako by mohol byť bez takéhoto vedomia najvyšším prejavom v živote celej našej planetárnej evolúcie? Čo Mu dalo túto moc povzniesť sa tak vysoko nad svoj vlastný čas? Odkiaľ pochádzajú transcendentálne vlastnosti?